

Reflexe a její provedení

Reflexe je výkon, dění, má dějový, událostný charakter. Musíme se proto vyvarovat líčení (a myšlení, mínění) reflexe jako nějaké nedějové, nečasové struktury. Reflexe však především není „pravá událost“ v tom smyslu, že by se uskutečňovala sama, že by byla svým vlastním výkonem, nýbrž je výkonem něčeho či spíš někoho jiného, je to akce či akt nějakého subjektu. V tom smyslu jsme si vlastně chybně navykli mluvit o tom, že jde o „akt vědomí“, jako by „vědomí“ samo mohlo být nějakým aktérem; tak tomu ovšem není, neboť „vědomí“ samo je vždy něčím vědomím, tedy vědomím nějakého subjektu (přesněji: vědomím vykonávaným nějakým subjektem), ale samo žádným subjektem není. Není to tedy „vědomí“ (ani „myšlení“), které by „vykonávalo“ reflexi (a ostatně ani žádnou jinou myšlenku jakožto myšlenkový akt, výkon), ale subjektem reflexe je též subjekt, který podniká jakýkoli jiný akt vědomí či myšlení. Z toho je zřejmé, že ani vědomí, ani myšlení není samo sebou a v sobě žádným integrovaným celkem, nýbrž že také jeho integrita musí být vždy znovu ustavována, upevňována, v některých případech opravována a dokonce rekonstituována, když se její dosavadní způsob ukáže jako nedržitelný a neopravitelný. Každá reflexe se proto musí obracet a zaměřit na konkrétní myšlenkový akt (nebo souvisící soubor myšlenkových aktů), a mezi prostředky svého vlastního provedení musí nějak vyvolat a zpřítomnit řadu jiných myšlenkových aktů. Integrita každé takové reflexe má svůj vlastní zdroj, totiž svého původce (myslící subjekt), takže právě tento myslící subjekt je díky reflexi schopen udržovat pod svou kontrolou i širší myšlenkové kontexty a jejich kompatibilitu resp. možnou integritu. Kdybychom se vzdali konceptu sjednocujícího „subjektu“ (jak to dělají někteří myslitelé), nikdy bychom nemohli žádnou integritu myšlenkových „výtvorů“ ani předpokládat, ani ověřovat.

(Písek, 080908-2.)